

Megemlékezések az '56-os forradalomról

SAJTÓVISSZHANG

Political Capital

2003-11-05 10:32

Az 1956-os forradalom és szabadságharc 47. évfordulójának alkalmából tartott ünnepi megemlékezések a Kossuth téri zászlófelvonással kezdődtek. Az ünnepségen részt vevő Mádl Ferenc köztársasági elnök és Medgyessy Péter miniszterelnök a zászlófelvonást követően a Vértanúk terén emlékezett Nagy Imrére és mártírtársaira a néhai miniszterelnök szobránál. A rendszerváltás óta először fordult elő, hogy a Kormány nem tartott központi megemlékezést a Rákoskeresztúri köztemető 301-es parcellájánál. A kabinet, indoklása szerint nem kívánta, hogy a napi politikai csatározások megzavarják az ünnep nyugalma, ezért Medgyessy Péter miniszterelnök koszorúját már a kora reggeli órákban elhelyezték. A parlamenti pártok külön tartották megemlékezéseiket a köztemetőben. Elsőként Áder János, a Fidesz frakcióvezetője helyezte el koszorúját pártja nevében Selmeczi Gabriella és Rogán Antal fideszes képviselőkkel. Áder újságírói kérdésekre válaszolva elmondta: „örülhetünk, hogy ma ünnepelhetünk, hiszen korábban nem mindig volt így, hiszen 1990 előtt ezt csak titokban lehetett megtenni”. A legnagyobb ellenzéki párt után az MSZP-frakció részéről Hegyi Gyula képviselő és Tóbiás József pártigazgató helyezték el koszorúikat. Hegyi Gyula a helyszínen elmondta: „nem azt mondjuk, hogy 1956 csak baloldali forradalom volt, de nagyon sok baloldali résztvevője volt, akik emberséges, tisztességes, szociáldemokrata arcú szocializmust akartak, és mindenképpen Európában akartak gondolkodni”. A délelőtti folyamán az MDF nevében Boross Péter volt miniszterelnök, Dávid Ibolya pártelnök és Antall József néhai miniszterelnök családtagjai koszorúztak. Boross Péter beszédében úgy vélte: „1956. október 23-a egy meggyalázott, megalázott nemzet dühkitörése volt”. A politikus szerint „évszázadonként fellobban a végtelen akarát, a nem mérlegelő és nem méricskélő, a realitásokkal nem számoló, de a magyar megmaradás parancsából következő fellángolás”. Boross úgy vélte, 1956-ban a valódi történések az utcákon, munkahelyeken és családi körben zajlottak, nem pedig a parlamentben. A tavalyi történekekkel ellentétben, idén békésen zajlott a Szabad Demokraták Szövetségének megemlékezése. A párt nevében Halda Aliz, a párt országos tanácsának tagja, valamint Kuncze Gábor pártelnök mondott beszédet a 301-es parcellánál. Kuncze szerint az SZDSZ-t különleges kötelék fűzi 1956-hoz, a politikus szerint ugyanis a párt az '56-osok és az akkori demokratikus ellenzék egymásra találásából jött létre. A pártelnök elmondta: megérti az egykori forradalmárok indulatait, nekik tisztelet, hála és megbecsülés jár. Kuncze úgy vélte, hogy egyesek politikai érdekből, visszamenőleg akarják megbontani '56 legendás egységét. A délután folyamán közös megemlékezést tartott a Széna téren a Fidesz és az MDF. Dávid Ibolya és Orbán Viktor pártelnökök együtt koszorúztak a téren álló '56-os kopjafáknál, a Fidesz második kerületi szervezetének meghívásából. Dávid Ibolya ünnepi beszédében azt hangsúlyozta, hogy '56 ma még ugyan nem letisztult történelem, de példát kell mutasson a jövő generációinak. Orbán Viktor, a FIDESZ elnöke a győzelem és a diadal napjaként említette 1956. október 23-át. Az ellenzéki politikus elmondta: „nem akarunk mindent eltűrő, tudatlan tömeg lenni. Ne higgyünk azoknak, akik azt mondják, hogy merjünk kicsik lenni.” A pártelnök úgy vélte: a polgári körök azért jöttek létre, mert „ha eljön az idő az egész országnak egyszerre kell mozdulnia. De ez az idő még nem jött el.” A parlamenten kívüli pártok közül a MIÉP a Hősök terén tartotta ünnepi nagygyűlését. Csurka István MIÉP-elnök a rendezvényen több kormánytag lemondását, valamint új európai uniós népszavazás kiírását követelte. A Hősök terén Csurka mellett beszédet mondott Jean-Marie Le Pen, a Francia Nemzeti Front elnöke is, aki beszédében bírálta az EU-t.

Összefoglalás:

A megemlékezésekkel kapcsolatban elhangzott vélemények:

- amennyire a nemzeti ünnepek a világ boldogabb részein főként örömet, katarzist, megbocsátást, az egymás nyakába borulást, az összefogást (is) jelképezik, addig idehaza azt jelentik, hogy amíg a szürke hétköznapi utcái cipővel rúgják farba egymást a valamiben egyet nem értők, az ünnepeken szöveget öltenek; úgy jobban fáj;
- a rendszerváltásból kikelt új hatalmi elitnek egyik frakciója sem tud igazán mit kezdeni 1956. október 23-ával: óriási transzparens, régi vágású „történelmi” beszédek, újfajta happeningek kísérték végig

az elmúlt 14 év ünnepeit, ám valamely okból vagy okokból nem életszerűek ezek az ünnepek, nem igazán ragadják meg az emberek fantáziáját; a nacionalisták a nemzeti függetlenségre, mint alapértékre teszik a hangsúlyt, noha napjainkban nem éppen ebbe az irányba tart a történelmi fejlődés; a liberálisok főleg a többpárti demokráciát emelik a legfőbb örökséggé, noha a lakosság talán egy százaléka lépett be a politikai pártokba, s jelentős részük még a választásokra sem megy el; a legnehezebb helyzetben a szocialisták vannak, hiszen nekik 1956-ból a szocialista örökséget illene (kellene) ápolniuk, amellyel nem is olyan régen szakítottak;

- a nemzeti ünnepeinket már hazavágtuk; sikerült eljutnunk odáig, hogy március tizenötödikén a kokárdát képtelenség úgy viselni, ahogyan kell: természetes büszkeséggel, valódi emlékezéssel, pártpolitikáktól fényévnyi távolságra, hogy augusztus huszadika fő témája, vajon mennyibe került a tűzijáték, és a megrendezését melyik kormányzat csókos káeftéje kapta, illetve hogy az ez alkalomból adagolt kitérítések kiket bélyegeztek meg politikailag, függetlenül az illető érdemeitől, kiválóságától; hogy október huszonharmadika lassan a nemzet szegényennapjává válik, és jobb lehetőleg nem hallgatni meg a híreket hazaárulózásról, koszorúszaggatásról, a 301-es parcellánál szürkületkor avagy hajnali órán, malaclopóban osonó kormánytagokról, hogy a közös parlamenti megemlékezésről ne is beszéljünk, mert az egyfelől úgyszincs, másfelől nem is hiányzik;

- első alkalommal még az összeomlóban-átalakulóban lévő MSZMP vezetői javasolták 1989-ben, hogy október 23-a legyen a megbékélés napja, s ezzel nyomban sikerült vakvágányra vezetniük az ötvenhatos tradíció problémájából való kibontakozás kísérletét; a kezdeményezés elfogadhatatlan volt a rendszerváltás politikai erői számára, hiszen azok a forradalom hagyományát a leváltandó rezsim illegitim jellegének demonstrálására használhatták fel, egyúttal arra is, hogy a „bukott rendszer örököseit” a forradalom eltipróiként és egy idegen hatalom ügynökeiként állítsák pellengérre; a kezdeményezés álságos és időszerűtlen voltánál is nagyobb baj volt, hogy az ötvenhatos örökség hiteles értelmezése nélkül próbált meg békét teremteni, vagyis azt sugallta, hogy a megbékélés a megbocsáthatatlan bűnök vezeklés nélküli megbocsátását jelenti – vagy legalábbis avval jár együtt;

- a mai, októberi ünneppel az a baj, hogy nem az össznemzeti emlékezet szerves fejlődésének eredményeként érlelődött ki, nem a múlt és jelen határköveként állították, mint például a franciák július tizennegyedikét, hanem ellenkezőleg: az „akié a múlt, azé a jövő” hamis premisszájaként különböző sanda szándékok áldozatává vált;

- az ötvenhatos forradalom demokratikus köztársasági hagyománya alkalmas arra, hogy magába fogadhatja a forradalom közösen vállalható, progresszív tendenciáit – anélkül, hogy bárkit is ki akarna taszítani az örökösök közül;

- ha '56 a magyar nemzet ünnepe – és az! –, akkor a parlamenti ünnepségre (munkaköri) kötelessége lenne elmenni minden általunk fizetett párt vezető képviselőjének; (erkölcsi) kötelessége lenne fejtegetni '56 eszménye és hőseinek emléke előtt; ez a mostani elkülönülési mánia nem méltóságteljes szimbolikus politizálás, hanem gyarló infantilizmus; '56 nem játékszer, amit az erősebb mindig elvesz a másiktól; '56 mindenkié, aki a magáénak érzi, és nem vehető el sem a szocializmust megjavítani akaróktól, sem a szocializmus ellenségeitől;

- az egykori kommunisták, baloldaliak és jobboldaliak, vallásosak és vallástalanok fogtak össze a szovjet uralom és az azt kiszolgáló kommunista pártállam ellen; ezernyi kérdésben nem értettek egyet, de az akkori felfogásuk szerinti közjót az ország függetlenségének kivívása és a bolsevik hatalomgyakorlástól való megszabadulás jelentette; illendő ezt tiszteletben tartani, és illendő igazi hősként tisztelni azokat, akik áldozatot vállaltak mindannyiunkért;

- az idén először nem tartottak központi közös megemlékezést a politikai blokkok, s ami még kedvetlenítőbb: így a rájuk figyelő emberek sem; ez volt az első alkalom a rendszerváltozás óta, hogy a kormányzat nevében nem hangzott el nyilvános beszéd október 23-ról; Orbán Viktor ünnepi szónoklata szerint a magyar nemzet immár oda jutott, hogy „fejét, jussát, szívét kobozhatják”, de kemény volt Kovács László elővágása is 22-én, szerinte ugyanis nem a forradalom körül forog a vita, hanem a demokrácia ellenségei, illetve hívei között.

A jobboldalt kritizáló vélemények:

- 1992 óta ez a szabály: aki nem jobbról érkezik a szószékre, azt október 23-án nagy valószínűséggel gyalázat éri; nem tudni, hogy az utca gerjesztette harci kedvre a politikát, vagy fordítva, de tény, hogy Orbán Viktor tavaly (nem először) már úgy fogalmazott, nem lehet összekeverni a gyilkost és az áldozatot, s végszavára Kövér László felelt: Medgyessy november 4. örököse; ez most így nem nemzeti ünnep; két nemzet nincs;

- Orbán Viktor már 1994-ben megfellebbezhetetlenül kiosztotta október 23-a és november 4-e örököseinek szerepeit; a jobboldalon mindenekelőtt érzelmi azonosulást akarnak elérni, ezért nem érdekli őket, mint esik áldozatul a forradalom öröksége a hatalmi politika játszmáinak, mint vesznek el

korosztályok számára a forradalom valóban ápolandó nemes hagyományai;

- ötvenhat megítélésében egyre kilátástalanabbnak tűnik a konszenzus; a mélypontot a Fidesz 1996-ban és 2001-ben kiadott programértékű vitairatai jelentik. Ezek adnak ideologikus alátámasztást a hecckampánynak, amely még a Göncz Árpád elleni 1992-es provokációval kezdődött, és az egyre durvuló temetői atrocitásokhoz vezetett; 1956 ürügyén a szocializmus, mint rendszer, és mint eszme elítélése zajlott, miközben azt – legalábbis az érzelmeiktől, indulatoktól vezérelt felfogás szintjén – azonosították a mindenestül terrorista diktatúrává avatott kádárizmussal;
- a tragikus sorsú Tóth Ilonát és Mansfeld Pétert választották ki jelképes alakokká, akiknek nem a forradalom igazi tartalmához, hanem a megtorlás kegyetlenségéhez van elsősorban közük; kiemelésük a tragikus-romantikus nemzeti történelemszemlélet továbbélésének szándékát példázza: a forradalomban a vereség a domináns mozzanat, hiszen erre lehet engesztelhetetlen sérelmi politikát alapozni;
- az ellenzéknek azért nem akaródzik a kormánypártokkal együtt emlékezni '56 forradalmára, mert fölfogásuk szerint az MSZP az MSZMP utódpartja; és '56 elárulóinak, megtorlóinak utódai – úgymond – ne szónokoljanak nekik a forradalomról és szabadságharcról, mert az nem az övék; van benne igazság, de nagyon kevés; az MSZP utódpart annyiban, amennyiben régi vezetőinek jó részét hozta magával, utódpart annyiban, hogy az állami vagyon, a pártvagyon, a kapcsolati tőke nagy részét átmentette a maga és hívei számára, de nem utód sem ideológiailag, sem politikai értelemben és ami a legfontosabb: a magyar választók többsége immár másodszor választja meg és bízza meg az ország kormányzásával ezt a garnitúrát, amit lehet szeretni, nem szeretni, de a kormány legitimitását – demokratikus gondolkodással – megkérdőjelezni nem lehet;

A Kormányt kritizáló vélemények:

- Az ország miniszterelnöke nem koszorúzhat suttyomban – elkerülendő a kellemetlenségeket –, mert az ország nevében koszorúz, s ez nem függhet semmilyen szempontból néhány tucat hőzöngő fenyegetésétől; már az is meghökkentő volt, hogy a kormány úgy döntött, nem tart hivatalos megemlékezést a 301-es parcellánál; Söjtör miatt; néhány tojás és dió miatt; néhány tucat rosszindulatú ünneprontó valóban minősíthetetlen viselkedése miatt.

Várnai Iván (Ünnepi hangulatban, **Népszava**, 2003. október 4.)

„Amennyire a nemzeti ünnepek a világ boldogabb részein főként örömet, katarzist, megbocsátást, az egymás nyakába borulást, az összefogást (is) jelképezik, addig idehaza azt jelentik, hogy amíg a szürke hétköznapi utcái cipővel rúgják farba egymást a valamiben egyet nem értők, az ünnepeken szögeset öltenek. Úgy jobban fáj. Bár október 23., az 1956-os forradalom kitörésének, valamint a köztársaság 1989-es kikiáltásának ünnepe még egy kicsit odébb van, a gyomorösszehúzást és a verejtékezést tulajdonképpen már most el lehet kezdeni. Legyünk előrelátóak, a népi bölcsesség is azt mondja, jobb félni, mint megijedni. Talán ebből a megfontolásból is döntött úgy – szerintem bölcsen – az Országgyűlés házbizottsága, hogy október 23-án a Házban nem lesz ünnepi emlékülés, s ebben – végre valamiben! – teljes konszenzusra jutottak a frakciók. Igaz is, minek kéne ezt forszírozni, amikor a Fidesz és az MDF már jó előre bejelentette: ha mégiscsak lenne ünnepi ülés, azon nem vennének részt. Hát akkor most akkor nem lesz. Helyes.

(...) immár hagyományai vannak az októberi, ünnepinek korántsem nevezhető akcióknak, gondoljunk éppen csak az '56-os elítélt, Göncz Árpád rendkívül elegáns kifütyülésére, vagy az '56-os halálraítélt Mécs Imre szellemes lehazaárulózására. Mit tehetünk a gyomorrángáson és leizzadáson túl? Mondjuk reménykedhetünk. Például abban, hogy talán most majd nem...”

Krausz Tamás (1956 – Munkástanácsok, **Magyar Hírlap**, 2003. október 18.)

„A rendszerváltásból kikelt új hatalmi elitnek egyik frakciója sem tud igazán mit kezdeni 1956. október 23-ával. Óriási transzparensok, régi vágású »történelmi« beszédek, újfajta happeningek kísérték végig az elmúlt 14 év ünnepségeit. Ám valamely okból vagy okokból nem életszerűek ezek az ünnepek, nem igazán ragadják meg az emberek fantáziáját. A nacionalisták a nemzeti függetlenségre mint alapértékre teszik a hangsúlyt, noha napjainkban nem éppen ebbe az irányba tart a történelmi fejlődés. A liberálisok főleg a többpárti demokráciát emelik a legfőbb örökséggé, noha a lakosság talán egy százaléka lépett be a politikai pártokba, s jelentős részük még a választásokra sem megy el. A legnehezebb helyzetben a szocialisták vannak, hiszen nekik 1956-ból a szocialista örökséget illene (kellene) ápolniuk, amellyel nem is olyan régen szakítottak. E demokratikus szocialista örökségnek a szervezeti formáját természetesen a munkástanácsok alkották. Hogy az ünnepelésből éppen a munkástanácsok történelmi szerepének

megmutatása, hagyományaik ápolása marad ki, azon ma már nincs mit csodálkozni. Hogyan is lehetne a munkástanácsokkal összekapcsolni az állami tulajdon 1989-ből kisarjadó privatizálását, ami ellen a legharciasabban éppen a munkástanácsok szálltak szembe a maguk idején?

(...) Hogyan is lehetne a munkástanácsokkal összekapcsolni a mai elitista pártok demokráciafelfogását, amikor a munkástanácsok a közvetlen részvételi demokrácia szervezetei voltak. A tanácsok számára ugyanis a demokrácia fogalma nemcsak politikai-jogi fogalomként merült föl, hanem szociális és gazdasági kategóriaként is. Hogyan lehetne a piacgazdaság letéteményeseiként bemutatni a munkástanácsokat, amikor a sztálinista diktatúra ellen fellépő munkások a tőkés piacgazdaság meghaladásának útjait, módjait keresték? A bürokrácia által uralt állami tulajdon iránt nem volt bizalmuk, nem tekintették sajátjuknak, de egyetlen olyan dokumentum sem létezik, amelyben a munkástanácsok a kapitalizmus, a tőkés magántulajdon visszaállítását követelték volna. Az igaz, hogy a munkástanácsoknak voltak szélsőjobboldali kötődéseik is, de meghatározó tömegeiket baloldali, antisztálinista kommunisták alkották, mert ne feledjük: a munkástanácsok több mint 60 százaléka kommunista párttag volt. A mai rendszer ideológusai azonban kivágják magukat ebből a zsákutcából, szerintük a munkástanácsi szocializmus egyszerűen utópia, illúzió. Ez persze cinikus álláspont, hiszen a munkástanácsok története a világtörténelemben gazdag és sokszínű.”

R. Székely Julianna (Büszke magyarok, **Magyar Hírlap**, 2003. október 22.)

„Rendben van, **a nemzeti ünnepeinket már hazavágtuk. Immár diktatúra nélkül sikerült eljutnunk odáig, hogy március tizenötödikén a kokárdát képtelenség úgy viselni, ahogyan kell: természetes büszkeséggel, valódi emlékezéssel, pártpolitikáktól fényévnnyi távolságra. Hogy augusztus huszadika fő témája, vajon mennyibe került a tűzijáték, és a megrendezését melyik kormányzat csókos káeftéje kapta, illetve, hogy az ez alkalomból adagolt kitüntetések kiket bélyegeztek meg politikailag, függetlenül az illető érdemeitől, kiválóságától. Hogy október huszonharmadika lassan a nemzet szégyennapjává válik, amikor legjobb elbujdokolni az országból, és lehetőleg nem hallgatni meg a híreket hazaárulózásról, koszorúszaggatásról, a 301-es parcellánál szürkületkor, avagy hajnali órán, malaclopóban osonó kormánytagokról, hogy a közös parlamenti megemlékezésről ne is beszéljünk, mert az egyfelől úgyszólván, másfelől nem is hiányzik.** Rendben van, nemzetünk politikailag kiaknázható nagyjait szépen, sorban legyalázzuk. Kit konkrétan, a szülőházát dobálva meg tojással, dióval miegymással, persze csak azért, mert nem tudunk célozni rendesen, hogy a fölújított házat avató kormányfőt találjuk el. Holnap speciel azon izgulhatunk, mi történik Kaposváron, Nagy Imre szülőházánál, mert nem elég, hogy a »komcsi« Kovács László fog beszédet mondani előtte, de ráadásul az sincs még rendesen eldöntve, hogy Nagy Imre is »komcsi« volt-e, avagy nemzeti hős. Itt Széchenyi és Kossuth szét van osztva pártpolitikai alapon, akár két kártyalap, amelyek közül az egyik már csakugyan kártya, Vásárhelyiből pedig éppen terv lett, ahogyan Deákból év, Bibóból pedig hivatkozás nagyobb ívű parlamenti beszédekben. Mert hivatkozni lehet rájuk. Mert a nevük áruvédjegy, ami nem akkora baj ebben a nagy nehezen piacosodó országban, ha azt is tudnánk, hogy miféle árukkal kereskedtek. Miféle eszmékkel.”

Márton László (Októberi pecsenye, **Magyar Hírlap**, 2003. október 22.)

„Az állami protokoll a legformálisabb, kínosan unalmas cselekményekre csökken: felhúzzák, majd leeresztik a lobogót, meggyújtják, majd eloltják a lángot. Parlamenti ülés nem lesz, mert az ellenzék haragszik a Kormányra, nem jön el. A 301. parcellában a mártírok sírjára nem jut hivatalos koszorú, mert két tucat eszement megakadályozná az exkommunista kormányfőt, hogy a kommunista Nagy Imrére, Angyal Istvánra és társaira emlékezzen. (...) A pártok is külön ünnepelnek. A szocialisták és az SZDSZ nemcsak október 23-án rendez külön gyűléseket, de úgy hírlik, a néhány éve a minden republikánus érzelmű embert vonzó Károlyi-szobornál is külön kívánnak tisztelegni annak a köztársaságnak, amely a nemzet minden tagját polgárrá emelte. A Fidesz, amely tizenkét év alatt eljutott a micisapkától a kakastollig, hol együtt, hol külön ünnepel az MDF-fel, amely hajdani darutollas nosztalgiáit puhakalapra cserélné, ha tudná. A politikai pártok leghitványabbja a forradalom meggyalázásának eredeti módját választotta: Jean-Marie Le Pent hívja a Hősök terére. Azt a fasisztoid úriembert, aki, amíg mi az orosz megszállók ellen harcoltunk, Algériában a függetlenségért küzdő asszonyokat kínzott. Ez az idej október mérlege. (...)

A mai, októberi ünneppel az a baj, hogy nem az össznemzeti emlékezet szerves fejlődésének eredményeként érlelődött ki, nem a múlt és jelen határvökeként állították, mint például a franciák július tizennegyedikét, hanem ellenkezőleg: az »akié a múlt, azé a jövő« hamis

premisszájaként különböző sanda szándékok áldozatává vált. A Kádár-rendszer harmincegynéhány éve alatt sérült a legkevésbé 1956 októbere: ünnepelni tilos volt, hazudni kötelező. Ezt a szabályt mindenki ismerte, és úgyszólván mindenki betartotta. **Az igazi baj 1989 októberében kezdődött, amikor a magyar politika egyik, jelentéktelenségében is torz alakjával »kikiáltatták« a köztársaságot. A cél feltehetően az volt, hogy a »kikiáltók« a történelmi dátummal legitimitást szerezzenek maguknak, és egyúttal parazita képet vetítsenek az eredeti fölé, azaz október 23. ezentúl ne csupán a valóságos, 1956-os napra emlékeztessen, hanem az 1989-es áleseményre is.** Akkor kevesen vették észre a csaló szándékot, még kevesebben tiltakoztak ellene. **A következő, máig tartó időszakban a pártok rátelepedtek az önigazolásra, és koncukat azóta se hajlandók elengedni.** Nem populista demagógia mondatja ezt velem, hiszen a demokráciát nem tudom elképzelni a parlamentben ülő pártok nélkül. De október 23-át nagyon jól el tudom képzelni pártok szereplése nélkül, amint a franciák, amerikaiak, svájciak stb. is a maguk módján szépen emlékeznek múltjukra, miközben a politikai pártok ott maradnak, ahová valók – a parlamentben. Nemzeti ünnep nehezen képzelhető el állami részvétel nélkül. Az állami protokoll pedig mindenütt egyformán merev (célja ugyanis éppen bizonyos formák, gesztusok rögzítése). Azt azonban senki sem állította, hogy az elkerülhetetlen korszorúzáson, díszszemlén, kitüntetésosztáson túl is minden egyéb az államot illeti. **Az ünnep akkor teljes, ha »civilileknek«, azaz az állam polgárainak is jut tér saját privát ünnepük megtartására. Ha erre nincs lehetőségük, polgárból alattvalóvá fejlődnek vissza.»**

Nagy. N. Péter (A kö, **Népszabadság**, 2003. október 22.)

„a szabadon választott magyar parlament képviselői 1990-ben, első politikai tettükként »az 1956-os forradalom és szabadságharc emlékét törvényben örökítették meg, kezdetének napját nemzeti ünnepnappá nyilvánították«. Háromszázhatvanhatan igennel szavaztak, ketten tartózkodtak. Utána (idézet a jegyzőkönyvből): »Mindenki feláll. Hosszan tartó lelkes taps.« Azóta elhalt. Sőt, ebből az alkalomból már nem is képesek közösen felkeresni az ország házát az ország képviselői. De ettől ötvenhat emléke talán még megmarad. Igaz, azért ma már erősen kell összpontosítani, ha valaki felidézné, mire gondolhatott nem is oly régen például Karátsón Gábor író, amikor azt mondta, hogy akkor valahogy mindenki beleszeretett mindenkibe. Most valahogy mindenki beleutálkozik mindenkibe ezen ünnepi alkalommal. Ebben az értelemben ellenforradalom van. Legalábbis Budapesten és főleg a kultikus, a történelmi ötvenhatban kulcsszerepet játszó helyek kínálta színpadokon. Vidéken még inkább szabad a közös emlékezés. A fővárosban most politikailag »nem engedélyezett«.

Sajnálatos esemény. Göncz Árpád a maga végsőikig elszántan megbocsátó és optimista ötvenhatos módján már az első, az 1990-es (és még megtartott) október 23-i megemlékezésen azt kérte a Parlamentben, hogy mivel harcunk ma is közös, van ellenségünk is, a szegénység, ne egymásból faragjunk ellenséget. Két év múlva az Országház előtt már nem tudta elmondani a beszédét, mert szétfűtyülték. A konzervatív oldalról akkor is azt üzenték, mint néhány napja Söjtör után Medgyessy Péternek: ettől még végig lehetett volna mondani a beszédet. **1992 óta ez a szabály: aki nem jobbról érkezik a szószerke, azt október 23-án nagy valószínűséggel gyalázat éri.** Nem tudni, hogy az utca gerjesztette harci kedvre a politikát, vagy fordítva, de tény, hogy Orbán Viktor tavaly (nem először) már úgy fogalmazott, nem lehet összekeverni a gyilkost és az áldozatot, s végszavára Kövér László felelt: Medgyessy november 4. örököse. Ez most így nem nemzeti ünnep. Két nemzet nincs.”

Ripp Zoltán (Az ötvenhatos örökség, **Népszabadság**, 2003. október 22.)

„Mintha átok ülne az 1956. októberi forradalom évfordulóján. Csaknem másfél évtizede nemzeti ünnepünk, de visszatérően a nemzeti viszály napjává válik. Az indulatok nem csitulnak, ellenkezőleg: egyre több a düh és a gyűlölködő tekintet. Az örökség birtokbavétele a kisajátításért vívott harccá fajult, a történetek tudományos feltárása nem közelítette egymáshoz az eltérő felfogásokat. Miért történt így? Nem elég megállapítani, hogy direkt hatalmi politikai szándékok gerjesztik a szembenállást, hogy némelyek nem az ötvenhatos hagyományokat akarják méltatni és ünnepelni, hanem a kimúlt államszocialista rendszer létét szeretnék legalább szimbolikusan megtorolni, mintegy bepótolva a kádárizmus elleni forradalom elmaradását, ellenségnek minősítve mindenkit, akit a bukott rendszer utódaként lehet beállítani. Amíg a viszályok valódi háttere nem tisztázott, addig remény sincs az áldatlan állapotok meghaladására. Persze a tisztázás is csak szükséges, de korántsem elégséges feltétele a helyzet megváltozásának.

Első alkalommal még az összeomlóban-átalakulóban lévő MSZMP vezetői javasolták 1989-ben, hogy október 23-a legyen a megbékélés napja, s ezzel nyomban sikerült vakvágányra vezetniük az ötvenhatos tradíció problémájából való kibontakozás kísérletét. A kezdeményezés elfogadhatatlan volt a rendszerváltás politikai erői számára, hiszen azok a forradalom hagyományát a leváltandó rezsim illegitim jellegének demonstrálására használhatták fel,

egyúttal arra is, hogy a »bukott rendszer örököseit« a forradalom eltipróiként és egy idegen hatalom ügynökeiként állítsák pellengérre. A kezdeményezés álságos és időszerűtlen voltánál is nagyobb baj volt, hogy az ötvenhatos örökség hiteles értelmezése nélkül próbált meg békét teremteni. Vagyis azt sugallta, hogy a megbékélés a megbocsáthatatlan bűnök vezeklés nélküli megbocsátását jelenti – vagy legalábbis avval jár együtt. A megbékélési szándéknak ez az értelmezése rögzült, s a jobboldali radikálisok által egyre jobban felpiszkált ötvenhatosok is folyvást a bocsánatkérés hiányával indokolták engesztelhetetlenségüket. Ezen mit sem segített, hogy Horn Gyula egy időben rituálészerűen megkövette az áldozatokat (ahogy mondta: a vétkesek helyett is), és kegyeleti aktusként vigyázállásba szólította a soron lévő szocialista párti rendezvény résztvevőit. Valójában a vezeklést követelő radikálisok számára a szocialisták kollektív politikai öngyilkosságán kívül nem volt és nincs is elfogadható engesztelő gesztus. (...)

A mai jobboldal meghatározó politikusai a történelemben a szimbolikus politizálás szabadon felhasználható eszközét látják, s a történelmi tudat politikai indíttatású eltorzításának egyik kulcspontja az 1956-ról szóló kollektív emlékezet áthangolása. Az ötvenhataltal való politizálás is Magyarország kettéválasztásának ideologikus alátámasztását szolgálja, különösen alkalmas lévén a megosztottság konzerválására: **Orbán Viktor már 1994-ben megfellebbezhetetlenül kiosztotta október 23-a és november 4-e örököseinek szerepeit. A jobboldalon mindenekeelőtt érzelmi azonosulást akarnak elérni, ezért nem érdekli őket, mint esik áldozatul a forradalom öröksége a hatalmi politika játszmáinak, mint vesznek el korosztályok számára a forradalom valóban ápolandó nemes hagyományai. (...)**

Ötvenhat megítélésében egyre kilátástalanabbnak tűnik a konszenzus. A mélypontot a Fidesz 1996-ban és 2001-ben kiadott programértékű vitairatai jelentik. Ezek adnak ideologikus alátámasztást a hecckampánynak, amely még a Göncz Árpád elleni 1992-es provokációval kezdődött, és az egyre durvuló temetői atrocitásokhoz vezetett. 1956 ürügyén a szocializmus, mint rendszer, és mint eszme elítélése zajlott, miközben azt – legalábbis az érzelmeiktől, indulatoktól vezérelt felfogás szintjén – azonosították a mindenestül terrorista diktatúrává avatott kádárizmussal. Egy füst alatt mindent megtettek, hogy a liberálisokat is kompromittálják. Az engesztelhetetlen radikalizmust tették az »igazi ötvenhatosság« mércéjévé, kommunisztagyanússá minősítve a valósághú és higgadt értelmezés igényével fellépőket. Az MSZP beleragadt a jobb híján választott defenzív pozíciójába, nem tisztázta időben álláspontját, hanem megelégedett a Horn-féle bocsánatkérési akciókkal, majd az olyan szimbolikus lépésekkel, mint amilyen a koszorúzások, kitüntetések, szobor- és emléktábla-avatások sora, emellett a rehabilitáció és a kárpótlás támogatása, s főleg a jobboldal által az ötvenhatos kánonból kizsákmítani kívánt Nagy Imre kultuszának ápolása. Mire észbe kaptak, és elkezdtek volna az ötvenhatos tradíciót a tudomány eredményeire alapozva a politikai ítéletalkotás számára is elsajátítani, már régen másról szólt a történet. Innen a különös ellentmondás, hogy a jobboldal uralja az ötvenhatról szóló közbeszédet, miközben korántsem a jobboldal historizálását kiszolgáló »történészek« tárták fel október igazi történetét. (...)

A tragikus sorsú Tóth Ilonát és Mansfeld Pétert választották ki jelképes alakokká, akiknek nem a forradalom igazi tartalmához, hanem a megtorlás kegyetlenségéhez van elsősorban közmük. Kiemelésük a tragikus-romantikus nemzeti történelemszemlélet továbbéltetésének szándékát példázza: a forradalomban a vereség a domináns mozzanat, hiszen erre lehet engesztelhetetlen sérelmi politikát alapozni. Ötvenhat történetét elfogulatlanul kutatva és valóságos tartalmát keresve kitűnik, hogy a forradalom meghatározó vonulatai csakis együtt hozhattak eredményt. Okkal tekintik sokan 1956 örökségéből a nemzeti szabadságharc hagyományát a legfontosabbnak. (...)

Az 1956-os forradalom meghatározó tradíciója a többpártrendszerű demokrácia, a parlamentarizmus igenlése. Az intézményesülő forradalom magától értetődően nyúlt vissza az 1946-os közműrsaság gondolatához. A félbeszakadt forradalom nem tette lehetővé, hogy a demokrácia erői szabad választásokon bizonyítsák: a társadalom nagy többsége mellettük áll. Legitimációjuk alapja lehetett az utolsó többpárti választások eredménye, ám ennél fontosabb volt, amire Bibó István mutatott rá: a koalíciós kormány legitimációját magából a forradalomból származtathatta, hiszen a forradalom programjának alapján állt. Nagy Imre szavaival: a szabad, független, demokratikus Magyarországot képviselte. **Az ötvenhatos forradalom demokratikus közműrsasági hagyománya alkalmas arra, hogy magába fogadhatja a forradalom közösen vállalható, progresszív tendenciáit – anélkül, hogy bárkit is ki akarna taszmítani az örökösök közül.** Pozitívnak fogadja el mindazt, ami nem áll szemben a plurális, demokratikus közműrsaság normáival, de azt is világossá teszi, hogy melyek az ötvenhatos események azon vonásai, amelyek nem tekinthetők a jó szívvvel

ápolható örökség részének. Nemcsak a fegyveres felkelések szennyes hordalékaként megjelenő atrocitások ilyenek, hanem a retrográd politikai nézetek és szándékok is. Ezekkel szemben a köztársasági hagyomány evidens módon fogadja magába a valódi népképviselési demokráciát, a nemzeti szuverenitást, a jogállamiságot és az emberi szabadságjogok teljességét, a diktatúra minden formájának tagadását, az önkormányzatiságot és a közvetlen demokrácia formáit, a demokrácia gazdasági és szociális tartalmának komolyan vételét. Toleranciát feltételez az egymástól különböző ötvenhatos tradíciók ápolói között, a napi politikai harcokat nem kívánja összekapcsolni a hagyományörzés eltérő formáival. A forradalom demokratikus köztársasági hagyományánál aligha találhatnánk megfelelőbb közös szempontot a megemlékezéshez.”

Szále László (Volt egyszer egy ötvenhat, **Magyar Hírlap**, 2003. október 22.)

„Sőjtör után nem sok jóra számíthatunk 23-án sem. Az már kiderült, hogy 386 művelt, konszolidált ember sem képes együtt ünnepelni az ország házában. **Ha '56 a magyar nemzet ünnepe – az! –, akkor a parlamenti ünnepségre (munkaköri) kötelessége lenne elmenni minden általunk fizetett párt vezető képviselőjének. (Erkölcsei) kötelessége lenne fejet hajtani '56 eszménye és hőseinek emléke előtt** (bár ez talán nem esik nehezére senkinek). **Ez a mostani elkülönülési mánia nem méltóság teljes szimbolikus politizálás, hanem gyalgó infantilizmus. '56 nem játékszer, amit az erősebb mindig elvesz a másiktól. '56 mindenkié, aki a magáénak érzi, és nem vehető el sem a szocializmust megjavítani akaróktól, sem a szocializmus ellenségeitől.** '56 hősei rendkívül sokfelől jöttek, s azért tudtak nagyot alkotni eleve bukásra ítélt, de szabadságot és méltóságot kereső forradalmukkal, mert az »események« néhány kegyelmi pillanatában egyet akartak. Most nincs ilyen egy. (Európa igenlése lehetne, de az sem az.) Nincs egy cél, és nincs egy akarat sem. Most mindenki csak a saját igazát keresi '56-ban. És mindenki meg is találhatja, hiszen sokszínűségében benne van, s ez kiválóan alkalmas a vádaskodásokra, veszekedésekre. Kirekesztésekre. Elkülönülésekre.

(...) **az ellenzéknek azért nem akaródzik a kormánypártokkal együtt emlékezni '56 forradalmára, mert fölfogásuk szerint az MSZP az MSZMP utódpartja; és '56 elárulóinak, megtorlóinak utódai – úgymond – ne szónokoljanak nekik a forradalomról és szabadságharcról, mert az nem az övék. Van benne igazság, de nagyon kevés. Az MSZP utódpart annyiban, amennyiben régi vezetőinek jó részét hozta magával, utódpart annyiban, hogy az állami vagyon, a pártvagyon, a kapcsolati tőke nagy részét átmentette a maga és hívei számára, de nem utódja sem ideológiailag, sem politikai értelemben. És ami a legfontosabb: a magyar választók többsége immár másodszor választja meg és bízta meg az ország kormányzásával ezt a garnitúrát, amit lehet szeretni, nem szeretni, de a kormány legitimitását – demokratikus gondolkodással – megkérdőjelezni nem lehet.** A külön ünnepségeknek is van persze létjogosultságuk, hiszen '56 sokszínű volt, minden párt, minden politikai árnyalat találhat benne külön ünnepelni valót. Ám van, amiben '56 egy és oszthatatlan: a kétségbeesett és egyben mámoros harcban a szabadságért, a nemzeti függetlenségért és az emberi méltóságért.”

Magyar Hírlap Álláspont (Szimbólumok ideje, **Magyar Hírlap**, 2003. október 24.)

„Magyarország miniszterelnöke kora hajnalban küldte (vagy vitte) ki koszorúját a 301-es parcellába, amikor a temetői rendezavarásra készülődők még bizonyára aludtak. Így elérte, hogy tisztelgett – ahogy illik – '56 hőseinek és mártírjainak sírjánál, s el is kerülte az esetleges botrányt, provokációt – ami viszont nem illik a temetőbe. Praktikus, találékony megoldás, mégis keserű tőle a szánk íze. **Az ország miniszterelnöke nem koszorúzhat suttyomban – elkerülendő a kellemetlenségeket –, mert az ország nevében koszorúz, s ez nem függhet semmilyen szempontból néhány tucat hőzöngő fenyegetésétől. Már az is meghökkentő volt, hogy a kormány úgy döntött, nem tart hivatalos megemlékezést a 301-es parcellánál. Sőjtör miatt. Néhány tojás és dió miatt. Néhány tucat rosszindulatú ünneprontó valóban minősíthetetlen viselkedése miatt.** A polgárokhoz írt üzenetében a kormányfő így fogalmaz: október 23-a a szabadság ünnepe, amelynek tettekkel kell megfelelni. A hajnali koszorúzás volna az a tett? Vagy az, hogy a nemzeti ünnep délutánján magánlátogatásra Párizsba utazik? Vajon mi lehetett olyan sürgős és fontos, hogy a kormányfő – nem először – távozik az országból, amikor »helyzet van«? Természetesen a helyzetben nincs semmi vészes – nem jön az árvíz, nem ostromolják a várat, nem süllyed a hajó –, most csak ünnep van, a jelenlétnek, az itthon létnek »csak« szimbolikus jelentősége van. Ám az van. S ez nem is olyan kevés. **Annak is van szimbolikus jelentése, hogy a kormányfő az ünnep délutánján Párizsban koszorúzza meg az '56-os hősök és Nagy Imre szimbolikus sírját. Ott, ahol biztos lehet benne, hogy nem követi »sőjtöri különítmény«.** Nyilván van (lesz) a miniszterelnök ünnepi programjára ésszerű magyarázat, de az a tettek szimbolikus jelentését aligha tudja majd elhalványítani. Medgyessy Péter szerint október 23-a hagyománya nem barikád, ami elválaszt, hanem híd, ami

összeköt. Valóban. De a hídon való átkelést nem lehet megspórolni.”

Fodor Gábor (A széthúzás és a forradalom, **Népszava**, 2003. október 24.)

„Az 1956-os forradalomról manapság sokaknak leginkább egy politikai közhely jut eszükbe, amit úgy hívnak: széthúzás. (...) A »széthúzás« sokszor tévesen használt klisé ma Magyarországon, és benne jelen van a tekintélyelvű XX. századi történelmünk minden kolonca. Egy demokratikus országban természetes a véleménykülönbség. Magától értetődő az egyes pártok között, valamint a kormánypárt és ellenzék viszonyában alapszabály, hogy rosszul végzi a dolgát a parlamenti ellenzék, ha nem kritizálja a mindenkori kormányt. A pártállami örökség és a demokratikus hagyományok hiánya eredményezi azt a sajátos felfogást, amely akkor elégedett egy párt teljesítményével, ha annak egy vezére van és egyfajta hangon tud megszólalni. **A köztársaság lételeme a vita, hiszen csak értelmes vitában alakulhatnak ki azok a közös játékszabályok, amelyek egy ország közéleti, erkölcsi szabályait jelentik. Botorság elvárni a mindenkori ellenzékétől a mindenkori kormány támogatását, teljesítményének az elismerését, hiszen az a dolga, hogy megmutassa, a közjó vitában formálódó fogalom és ő másképp döntene e cél elérése érdekében.** A nemzeti közép fogalma ezért a demokratikus reflex hiányát jelenti; hiszen nem lehet értékrendek között viták nélkül, üres gesztusokkal konszenzust teremteni. Mégis van azonban, ami az elválasztó értékrendek mellett összeköt minket. Egy ország polgárai vagyunk, egy a hazánk, mindannyian a közjót szeretnénk szolgálni s elfogadjuk a demokratikus Magyar Köztársaság Alkotmányát. Azt is világosan látnunk kell, hogy vitáink akkor szolgálják a köz javát, ha morálisan egyenlőnek tekintjük egymást, a vitapartnerekben nem ellenséget, hanem ellenfelet látunk. A közélet szereplőitől pedig joggal várjuk el, hogy ne előítéleteik alapján döntsenek, hanem nyilvános vitában megméretendő érvek alapján. (...)

A jobboldal tavalyi kokárdás kampánya (aki magyar, az jobboldali) jelentős csapást mért a Köztársaságra, és a másik fél érveinek meg nem hallgatására döbbenetes példa volt a drogtüntetés, ahol a lábasokkal, sípokkal felvonuló ellentüntetők legfőbb üzenete így szólt: nem akarom hallani, amit mások mondanak. (Másképpen ugyan, de szomorú példa erre a sőtöri eset is.) Sajnos megint számíthattunk rá, hogy az idei október 23-a az elmúlt évek tapasztalatai alapján sok jóézésű ember számára elborzasztó lesz. Holott vitázni érdemes volna a lassan ötven évvel ezelőtti eseményekről. A forradalomról, a vérben és bűnben született Kádár-rendszerrel, 1956 örökségéről s a pártállami rendszer utóbbi időben fel-felbukkanó idealizálásáról. Ehelyett számtalan ünnepontó, gyalázkodó megnyilvánulást látunk évek óta, mint amilyen a Mécs Imrével szembeni szégyenteljes fellépés volt nem is olyan régen. A Szabad Demokraták Szövetsége a lehető leghelyesebb megoldást választotta a gyalázkodással szembeni viselkedésre. Bátran elment tavaly és elment idén is a 301-es parcellába, s 1956 örökségét vállalva méltósággal megemlékezik. A kiabáló, sípoló, köpködő szélsőjobboldaliaktól nem zavartatva tavaly is elmondta beszédét Kuncze Gábor, s az idén is elmondták a szónokok gondolataikat. E jelenségekkel szemben ugyanis csak a nyílt kiállítás segít. Rossz megoldás az el nem mondott beszéd. (...)

Az egykori kommunisták, baloldaliak és jobboldaliak, vallásosak és vallástalanok fogtak össze a szovjeturalom és az azt kiszolgáló kommunista pártállam ellen. Ezernyi kérdésben nem értettek egyet, de az akkori felfogásuk szerinti közjót az ország függetlenségének kivívása és a bolsevik hatalomgyakorlástól való megszabadulás jelentette. Illendő ezt tiszteletben tartani, és illendő igazi hősként tisztelni azokat, akik áldozatot vállaltak mindannyiunkért. Ide tartoznak Nagy Imre és mártírtársai, Vásárhelyi Miklós, Bibó István, Göncz Árpád, Mécs Imre, Király Béla, **Eörsi István**, Hegedűs B. András és idetartoznak Rácz Sándor, Pongrácz Gergely és Mindszenty József is, hogy csak néhány kiragadott nevet említsek. És ugyancsak idetartoznak több tízezer azok, akik életüket adták egy remélt, jobb világért.”

Petri Lukács Ádám (Az idei '56 visszatérés 2002-be, **Népszava**, 2003. október 24.)

„**A Fidesz duplafenekű módon kommunikált az évforduló előestéjén, felelős politikai párthoz méltó mondattal indítja sajtóközleményét: »bárhol legyünk is, bárkivel emlékezzünk is, együtt, méltósággal elevenítsük fel 1956 emlékét.** Ugyanakkor a honlapjuk szerint az MSZP **Ron Werber ötlete alapján provokátorokat kíván küldeni a konzervatív pártok megemlékezéseire.**

Az üzenet világos: ha lenne balhé, arról nem mi tehetünk, hanem a beépített vörös provokátorok. Hatvan éves darutollak büze és a paranoia szagolható ki ebből a mondatból. Botrány hál' Isten nem lett, pedig Dávid Ibolya és Orbán Viktor közös Széna téri megemlékezésén Orbán ismét veszélyesen játszott a szavakkal. Voltak vagy húszezren – tehát majd kétmillióan

– a Széna téri forradalmárok egykori állomáshelyén, ahol Orbán azt mondta, hogy ma minden fogy, romlik, apad; ám nem szabad megijedni, hiszen a polgári köröket azért hozták létre, hogyha mozdulni kell, mozduljon az ország. Ezt először a választások után mondta ki, amikor a célja az volt, hogy a kormánnyal szemben egyre lázasabb hangulatba hozza az ország »jobbik« felét – a híveit. Ma már új megosztottságban gondolkodik, kijelenti, hogy a szövetség készen áll a változásokra, az ország még nem, tudniillik az majd akkor lesz erre képes, ha felismeri, hogy nem valami ellen, hanem valamiért kell síkra szállni. Ez önmagában értelmetlen retorikai fordulat – ha valami mellett kiállunk, az szükségképp az ellentétes ideológia elvetését is jelenti.

(...) az egyik oldalon adott egy vezér, aki utászként dolgozik, hogy a megbántottakat felemelje s a végén az egész országnak megmutassa, milyen a nemzeti eldorádó, a másik oldalon a kormány áll, amelyiknek semmi köze a polgárokhöz, magára utaltan, a választóktól elzárva hozza népnyzó döntéseit. Ha Orbánnak ez jut eszébe a forradalom évfordulóján, az nem csupán veszélyes, de gusztustalan is. Jó lenne olyan országban élni, ahol a nemzeti emlékezet – történelmünk kis számú, büszkeségre okot adó eseményeire – lehet közös, őszinte szép szó, s nem napi politikai érdekek szerint értelmezett humbug. Mert, aki a forradalom kapcsán torzít, aktuális érdekei miatt, az a forradalmárok emlékét alázza meg.”

Nagy N. Péter (Kép – szöveg nélkül, **Népszabadság**, 2003. október 25.)

„Az idén először nem tartottak központi közös megemlékezést a politikai blokkok, s ami még kedvetlenítőbb: így a rájuk figyelő emberek sem. Ez volt az első alkalom a rendszerváltozás óta, hogy a kormányzat nevében nem hangzott el nyilvános beszéd október 23-ról. Mintha kölcsönös szellemi kijárási tilalmat rendeltek volna el a felek. Így az ország közösen nem ünnepelt. Igaz, legalább a legodaadóbbak egymástól nem háborgattatva emlékezhetek. Sőt, mintha lövészárkok-barátkozásba is kezdtek volna. Igaz, elhangzottak a figyelmeztető lövések.

Orbán Viktortól, akinek ünnepi szónoklata szerint a magyar nemzet immár oda jutott, hogy »fejét, jussát, szívét kobozhatják«, de kemény volt Kovács László elővágása is 22-én, szerinte ugyanis nem a forradalom körül forog a vita, hanem a demokrácia ellenségei, illetve hívei között. Az MSZP elnöke nem adott okot kételynek arról, hogy melyik felet hol látja. A két pártelnök által kijelölt vonalakon volt azért átbeszélés, igaz, nem a Fidesz felől. Úgy hozta az élet, hogy a konzervatív szellemi táborhoz tartozó államfő Nagy Imre-díjat adott át, s így az egyébként ezen az oldalon lassan már meg sem említhető, kommunistából lett mártír miniszterelnökről mondott bizony igen szép szavakat. Hozzátette, hogy az utódoktól a megkövetés gesztusa hiányolható. A szocialista kulturális miniszter, Hiller István a Nemzeti Színházban tartott beszédében viszont éppenhogy megkövette az áldozatokat. Igaz, nyomatékkal, mindkét oldal halottairól szólt. Ma már az is említésre méltónak nevezhető, hogy az SZDSZ, soraiban egy sor '56-os veteránnal, végre azt tehette, amit a most odatartozók közül '89 előtt is sokan: emlékezhetett a 301-es parcellánál. A rendőrök szerepe változott: most a liberálisokat védtek. A miniszterelnök pedig – csatlakozva, sőt továbbfejlesztve – az MSZP lassan alakuló hagyományát, amely immár négy éve Nagy Imre köré szervezi az ünnepet, Párizsban a »vörös« Pere-Lachaise temetőben megkoszorúzza a forradalom vezetőjének tizenöt éves, egyébként méltóképpen szerény emlékművét. Lassan tehát kialakul a párhuzamos ünnepek koreográfiája és indulati világa”.

Gerő András (Ünnep után, **Népszava**, 2003. október 27.)

„Egyfelől '56 túlteljesült, másfelől történelmileg folytathatatlaná vált. Lássuk be, hogy ez – legalábbis tartalmi tekintetben – feszültségeket, dilemmákat teremt az ünnep körül. De ezek a problémák más – szimbolikus – szinten is megjelennek. **Aki '56-nak az antikommunista élet látja, az nehezen tekinti Nagy Imrét, a kommunisták által kivégzett kommunista miniszterelnököt '56 hőségnek.** Lehet szobra, lehet emlékérmé, mégsem teljes értékű identifikációs személye a forradalomnak. Tehát nem ugyanaz a helyzet, mint Kossuth és 1848/49 azonosításával. A sztálinizmustól eltávolodó baloldaliság értelmiségi letéteményesei Nagy Imrét ma is azonosítják '56-tal, de a jóval kisebb önkifejező készséggel rendelkező egykori felkelők jól érzékelhetően inkább a »pesti srácok« mitológiáját részesítik előnyben. Számukra '56 elsődleges hősei azok, akik ténylegesen harcoltak. **Az antikommunisták antikommunizmusa oly erős, hogy szeretik kisebbiteni vagy alulértékelni a kommunisták '56-os szerepét. A volt kommunisták lelkipurdalása és a múltukhoz való tisztázatlan viszonyuk oly erős, hogy elképzelni is nehéz számukra az antikommunista baloldaliságot.**

(...) S legvégül itt van az, ami vélhetőleg '56 emlékezetének legérzékenyebb oldala: nevezetesen, hogy 1956-ban nem csak magyarok és oroszok lőttek egymásra, hanem magyarok és magyarok is

megtették ugyanezt. A Rádió ostroma, a Parlament előtti alávaló és gyilkos sortűz, és persze a Köztársaság téri párház ostroma tanúskodik erről a leglátványosabban. Arról, hogy '56-nak létezett egy polgárháborús oldala is. S mint tudjuk, a polgárháborús jelleg tudja a legmegosztóbb emlékezetet létrehozni. Így van ez 1848/49 esetében is, csak hogy akkor a polgárháborús jelleg főként a magyarok és nem magyarok közti konfliktusban öltött testet. El is tér egymástól a két fél történelmi emlékezete.”